

Arbc/0105 (1)

Barcelona, 27 de novembre de 1988

Estimat amic,

Abans de tot, una qüestió tècnica. Com que ja em començo a veure les orelles utilitzant aquest aparell, sàpigues que la correspondència que t'adreço figura en el disc dur -la memòria o cervell que viu dins l'artefacte-, segons la clau ARB i la data de la carta. Així, la d'avui es diu ARB2711.txt. Això de txt és una cua que cal afegir cada vegada, no per fer bonic sinó perquè si no ho poses s'emprenya i fa el boig. I cal que no se li toqui el voraviu perquè és molt senyora i primmirada. Tot això t'ho explico per si t'interessa recuperar la part barcelonina de la nostra correspondència en cas que la dinyi o que desaparegui amb alguna rossa.

Les ganess de treure-li el suc, d'accelerar-ne l'amortització, fan que aquests darrers temps hagi escrit més seguit i més sovint del que acostumava. Reviso l'última carta que et vaig escriure (ARB2708.txt) avui fa precisament tres mesos, i veig que et parlava d'una novel·leta que s'havia de dir i, en principi, encara se'n diu "Els jocs del 89" que escrivia quan ens ofegàvem de calor. Doncs, bé, ara que ens ofeguem, però de fred -divendres, a Ripoll, estaven a onze graus sota zero-, ja està liquidada en tots els sentits de la paraula: la vaig presentar a un concurs de l'editorial Cruïlla -on ja he publicat un parell de llibrets- que té un mercat molt considerable, amb la possibilitat que et tradueixin al castellà, cosa que proporciona uns beneficis considerables perquè està molt ben introduïda en les escoles de capellans -amb l'ajut del Senyor, és clar, es venen a dojo-, i la vaig cagar totalment. No he quedat ni entre els cinc primers classificats! Quina vergonya! I això que passo per ser un dels especialistes del gènere. Em van passar al davant una colla

d'indocumentats. Al guanyador em penso que no el coneix ni la seva mare... A tu què et sembla? Me la tallo?

La primera reacció va ser aquesta: fer servir les tisores, però la serenitat es va imposar. No n'hi havia per tant, tampoc! I vaig reflexionar. Pensant, pensant, vaig recordar que fa molts i molts anys, en una ocasió, vaig quedar en tercer lloc al premi Ruyra amb "La casa sota la sorra", que ara porta trenta-set edicions i, en canvi, no s'han publicat mai el guanyador ni el finalista. Ara podria passar el mateix, em vaig dir, o sigui, que els del jurat tinguessin pa a l'ull... Es clar que qui no es conforma és perquè no vol, oi? El problema és que, després de l'èxit, qualsevol ofereix la novel·la a un editor... Però, en aquesta ocasió els mateixos patrocinadors del premi m'han demanat de llegir el llibre per si els pot interessar. Es clar que, en el supòsit que decideixin publicar-lo, les posicions d'uns i altres seran ben diferents: els hauré de donar les gràcies i fer concessions, com ara retallar això o modificar allò, coses que no m'agraden gens ni mica. Què hi farem! La Rosa més aviat s'hi fa un tip de riure perquè creu, i segurament que amb tota la raó, que a aquestes altures no m'hi hauria de presentar, jo, a un premi. Però hi havia l'esquer de les quatre-centes mil pessetes i la possibilitat d'escampar-lo Ebre enllà, traduït, cosa que et pot fer guanyar divises.

Canviem de tema i anem pel teu canvi de vida. Et felicito ben cordialment per la decisió que has pres de treure't l'amo del damunt. Segons m'expliques, no hi perds res. Al contrari, que guanyes temps i diners, a part de la meravella de dir que un dia no dones cop si et passa pel cap... Això em sembla formidable. No cal dir com desitjo que ho aprofitis molts i molts anys.

La meva situació sembla que s'aclareix per aquesta banda, també, després que he passat una temporada que ho veia força negre. El dia 10 del mes que ve hi ha el convenciment que les parts patronal i sindical firmaran l'acord que

modifica el sistema de pensions a l'empresa. Segons els pactes que hi hagi -tot fa creure que seran acceptables, malgrat que reduiran les condicions que regien fins fa poc-, demanaré immediatament d'acollir-me a la situació de Permís Especial amb Sou (el PES, en diuen), que es concedeix a la gent que fa nosa perquè manen força i els volen substituir per joves agressius; als que no en rasquen ni una perquè estan sonats o malalts, i a alguns que ho demanen pel seu compte que no estan tarats, ni són imprescindibles, ni fan una nosa important, que és, em penso, el meu cas. Si m'ho concedeixen, la nova situació començaria pel febrer o març. T'asseguro que no m'ho acabo de creure: fa quaranta anys que penco en la mateixa empresa, sempre en la mateixa, i la meva vida per força haurà de fer un tomb complet. Més d'un matí em despertaré, sobresaltat, amb la por al cos d'arribar tard... Quina botifarra més treballada que dedicaré, llavors, als ex-companys que continuaran al peu del canó! Com els agrairé l'esforç del seu treball que em permetrà viure com un senyor! Mira, m'estimo més no parlar-ne per por que no em passi com a la famosa noieta del conte... Es clar que tu, païet, ho vius en primera persona i ja no t'has de preocupar per si se't trenca la lletera.

Continuo embadalit i admirat davant el teu pla de traduccions. I em toca el voraviu tot el que m'expliques de l'informe que en Vallverdú et va fer arribar. Es més, ho trobo incomprendible. Ja sé que tant tu com jo no som uns espases complets en l'art de la gramàtica i que, com a bons narradors se'ns escapen algunes francesilles perquè hem après la llengua a salt de mata i al marge dels manuals escolars, però la cosa que ens raja és viva. Ja hi ha els correctors per si se'ns escapa un error en un pronom feble o un castellanisme discutible. El que em fot més negre, és que és molt possible que l'informador sigui d'un cadell que acaba de sortir de la universitat o d'un curset de correctors amb un bagatge escàs, però amb tres o quatre idees clares sobre alguns punts poc importants. I que, llavors, tota la seva funció crítica giri al voltant del poc que sap i que creu imprescindible. Es el mateix que passa

amb els comentaris dels llibres o del teatre: en Molas, posem per cas, els ha imbuït un parell d'idees, i tot el que se n'aparta, no val... A mi em va passar amb una neboda que estudiava periodisme i que va venir a casa a documentar-se sobre les revistes infantils en català amb quatre idees preconcebudes que li havien donat els professors. En parlar amb mi ho feia amb reticència, tot i que no n'havia vist ni una, d'aquestes revistes, quan jo porto vint-i-cinc anys cremant-me les celles per millorar-les. Ja sé que els erudits, els científics i alguns puristes escriptors de cartes a Serra d'Or opinen malament de nosaltres. Recordo que el senyor Aramon, en alguna ocasió, quan es referia als novel·listes, deia "...aquests espinassos!", en l'època que en Josep M. Espinàs pretenia competir amb en Pedrolo. Què hi farem! Ells que critiquin, i nosaltres a produir! Recordo un mestretites que treballa amb mi que es va indignar quan l'Albertí va fer el seu diccionari castellà-català, perquè, segons ell -en sap molt, però no fot cop-, no era la persona adequada. Calia esperar que, per exemple, en Joan Corominas es decidís a enfilar l'agulla per aquest cantó. Però mentre l'andova de què et parlo es distreia fent tertúlia, xerrant, perdent el temps miserablement, i el senyor Corominas feia mil i una coses més, el diccionari de l'Albertí -i tu, i jo, i tants d'altres- hem fet una feina útil i, sense modèstia, diria que indispensable. Es clar que hi havia aquella preposició que no calia a la tercera ratlla de la pàgina trenta-quatre del llibre que fa cinquanta que hem tingut la barra de publicar!

Aquí em vaig aturar diumenge perquè em van cridar a dinar. I no m'hi he pogut tornar a posar fins ara, que ja som divendres. He tingut una setmana força atrafegada. Dilluns, per exemple, hi va haver una sessió d'aquelles de les escoles: a l'Escola Pia Calassància del carrer Ample, amb nens i nenes barrejats, com hi ha Déu, quan fa quatre dies que les dones eren el pecat... I a les nou, al Teatre Lliure, a escoltar uns poemes d'en Miquel Martí Pol dits per uns actors de Vic. Vaig tenir ocasió de saludar el poeta i recordar com l'havia vist fa vint-i-cinc anys al Romea, amb la guitarra als dits, dient

ArbC / 0105 (5)

alguns dels seus magnífics poemes. El vaig trobar més eixerit que uns temps enrere. Se li va morir la dona i ara té una companya que porta molta empenta i que ha arribat a fer-lo viatjar fins a Paris. Volta molt potser, també, perquè es troba més bé, sense poder deixar, però, la cadira de rodes. Parla amb una veu fonda i força incomprensible, com un murmuri... Dimarts vaig anar a un col.loqui sobre llibres i, tot seguit, a un sopar dedicat a un company de la Caixa a qui han fet Conseller de Treball de l'últim govern de la Generalitat. La gent de la feina hi fa una mica de conya perquè no havia estat mai un gran pencaire. Sí, però, una persona que s'havia interessat per moltes coses, reunions, assemblees, però allò de trencar-se el cap pencant, sembla que no. En tot cas, però, és prou cordial i bona persona. De dretes, naturalment, ja que és d'Unió Democràtica de Catalunya. Dimarts vaig fer de jurat del meu districte en el concurs "Faci d'Alcalde!" que organitza l'Ajuntament de la ciutat per premiar iniciatives particulars o d'associacions. Tot plegat, poca cosa, ja que només vam poder distribuir dos milions de peles a quatre dels projectes d'entre els quaranta que s'havien presentat. Dijous vaig visitar una editorial, vaig er uns encàrrecs i, en arribar a casa, vaig veure com el Barça guanyava a Vigo per tres a zero, des de la televisió que vaig heretar del meu pare i que tinc al piset que compartim el meu fill i jo com a estudi, ja que tota la setmana hi ha hagut pintors al pis i la Rosa ens n'ha expulsat. Només traïem el cap per dir-li hola i prou. Aquests dies que fa fred, no s'hi pot estar, tot obert de bat a bat, ensopegant amb pots de pintura per tot arreu... Sort del meu refugi! I avui, ja ho veus, a acabar la carta!

Suposo que t'has assabentat de la malaltia que ha afectat la nostra amiga Maria Antònia Oliver. Va tenir una mena d'hemiplèxia que la va deixar unes hores parcialment paralitzada. S'ha passat gairebé un meset al Clínic, i ara que ja n'ha sortit sembla que s'ha recuperat totalment. La por, però, és que la cosa no es repeteixi. L'única seqüela que ella manifesta és una petita

dificultat a recordar algunes paraules en moments determinats. Això pot ser-li molt emprenyador quan està traduint.

Precisament, aquests dies he treballat sobre un text seu, la traducció de Moby Dick, una altra obra monumental, que m'atreveixo a comparar amb la teva "Ada". Els de l'Enciclopèdia me'n van encarregar una versió per a nois i noies que s'haurà de publicar a la col·lecció El fanal de Proa. Ahir la vaig portar a l'editorial. T'he de confessar que és una feina que, si per un cantó m'ha agradat, per un altre m'ha fet molta por i encara molt més respecte. Em penso que ja te n'he parlat, d'aquesta col·lecció. Els vaig fer una versió força particular de "L'anell dels nibelungs", sobre la llegenda i el text de les òperes de Wagner, tot aprofitant també, una versió en català de Cèsar A. Jordana. En aquesta ocasió no em va crear problemes de consciència. Vaig tirar al dret, em vaig inventar una infantesa i joventut de Sigfrid que no vaig trobar enlloc, i no va passar res. Al contrari! Em van dir que funcionava bé. Ara, però, amb el "Moby Dick", un text tan definit, tan important, he patit força. Em fa l'efecte que no acceptaré cap més encàrrec d'aquesta mena, fora que es tracti d'una història més ambigua, que no tingui una etiqueta d'autor tan concreta. M'ha fet l'efecte que participava en una malifeta, en una traïció, tot i que he procurat destacar la part d'aventura sense negligir el que m'ha semblat trobar-hi de filosofia de la vida o de lliçó ètica. De tota manera, insistiré, tot i que costarà que em facin cas, a incloure-hi una nota que recomani als que s'engresquin pel tema, a llegir quan sigui més grans el "Moby Dick" de debò.

Fa pocs dies que vaig anar a la inauguració del curs de l'Institut del Teatre. Ja hi tenim en Jordi Coca de director! Ho celebro per ell i també per l'Institut, perquè en Coca s'ha revelat una persona molt competent dins aquesta mateixa institució. El que em diverteix és que, si escorcollo entre els meus papers, no em costaria gaire trobar-ne un que em va dirigir en una ocasió per

contestar una carta que li havia enviat amb no recordo quin motiu. En Coca, llavors, em deia que no sabia com s'havia de fer una carta, i no l'organitzava de manera convencional, amb un encapçalament, un final i uns paràgrafs per temes separats amb punts i a part. Recordo molt bé que em deia que cultura tant podia ser la millor de les novel·les com el disseny d'uns calçotets... Amb els anys, ha après a fer cartes, instàncies, sol·licituds de subvencions, d'ampliacions de locals, etc. I ho trobo molt bé.

L'altre dia me'n van explicar una de molt divertida i que no et puc jurar que sigui veritat, però a l'enterrament de Marià Manent, diuen que en Xavier Bru de Sala es va aixecar i es va afegir a la corrua de convergents i unionistes que caminaven pel passadís cap a combregar. Oi que és bona, aquesta, si resulta ser veritat? Per cert, que l'entrada d'en Bru a l'Administració ha estat ben sonada: ha trencat el pacte que l'equip anterior havia elaborat amb el Teatre Lliure i els ha deixat a l'estacada. Sembla que els havien promès regir el Romea durant tres anys, i en Bru només els oferia de gener a juny de 1989, ben bé per cobrir la primera temporada mentre ell feia plans per a les pròximes. Hi ha hagut força enrenou i ell s'ha mantingut ferm i, en ocasions que ha anat a la ràdio o que ha participat en taules rodones, s'ha negat a parlar-ne. Els del Lliure estan molt cremats perquè sembla que tot s'ho emporta en Flotats, amb el qual en Bru té una estreta relació artística i, per tant, econòmica. Un dia d'aquests ens haurem de veure i compartir la taula de presentació d'uns llibres. Ell, la seva versió de "Moisès" i jo de "L'anell dels nibelungs", que sortiran a la mateixa col·lecció. Es divertit pensar, ara que s'ha enfilat tan amunt, que el vaig conèixer quan feia els encàrrecs de Cavall Fort amunt i avall amb una vespa...

Per cert, que vaig anar a veure "Lorenzaccio", dirigida i interpretada per en Flotats. Em va tornar a decebre profundament. L'obra i la major part dels seus intèrprets tenen una gran dignitat i això contrasta encara més amb la seva

Arbc/0105 (8)

cantarella i amanerament. Hi havia moments que tenia ganes de cridar: "pallasso!". Ja te n'he parlat d'altres vegades. El vaig trobar extraordinari a "Per un si o per un no", on hi havia qui el dirigia, però aquí no, de cap manera. I era una mica l'ambient que es respirava entre una part del públic: persones que conec i que, per tant, vol dir que van sovint al teatre. D'altres, els que només el van a veure a ell, perquè ha vingut de Paris, s'embadaleixen i troben que és un fora de sèrie. Amb les ganes que tinc que m'agradi, i no se'n surt!

Es el mateix que em passa, a un nivell diferent, amb l'Enric Majó. Si en Flotats em fa ràbia, en Majó em produeix una mena de tristesa. Es veu que és una gran persona que, en lloc de treure calés d'on sigui per muntar un espectacle, arriba a arriscar-hi els seus, com li va passar amb el muntatge que va fer al Mercat de les Flors sobre uns poemes de l'Espriu, amb l'Esbart de Rubí, en què va perdre uns quants milions. Ara l'he vist amb la Carme Sansa en "Joc de dos", de Dario Fo i Franca Rame. Ella està molt bé, però ell navega i queda fins i tot un pèl ridícul.

Plego perquè temo abusar de la teva paciència i perquè m'adono que aquesta maquineta estimula la meva incontinència verbal. Ah! No havia dit res a en Clapés perquè havia perdut l'adreça del seu despatx i tampoc no havia fet cap esforç per trobar-la. En situacions com aquestes, no sé ben bé quina cara he de posar. Es més: la seva dona em queia molt bé. En tot cas, ja li faré quatre ratlles.

Saluda de part meva tota la família i rep l'amistat del teu amic que enveja la teva situació d'amo i senyor d'un mateix,

